GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 242. | Lunĭ, Marțĭ 28 Octomvre (9 Noemvre.) | 1886.

Brașovŭ, 27 Octomvre 1886.

In bugetulŭ ministerului de interne pe anulŭ 1887 vedemŭ figurândŭ unŭ creditŭ suplimentarŭ, cu care sĕ-șĭ acopere d. Tisza cheltuelile ce le-a avutŭ cu sporirea gendarmeriei.

Când ministrulŭ de interne Tisza a eșitŭ la ivélă cu planulŭ d'a face acéstă sporire, a motivat'o ḑicêndŭ că e imperiosŭ cerută de necesitatea d'a se da o mai mare garanțiă libertății și siguranții cetățenilorŭ.

D-lŭ Tisza șĭ-a îmulțitŭ gendarmeria încă în acestŭ anŭ și negreșitŭ că cetățenii erau în dreptŭ sĕ se aștepte, ca în adevĕrŭ sĕ mai rĕsufle puțintelŭ credêndu-se pușĭ la adăpostulŭ organelorŭ siguranței publice, pe care ministrulŭ de interne a găsitŭ cu cale sĕ le sporéscă în contulŭ contribuabililorŭ.

Era în dreptŭ fiă-care sĕ se aștepte, ca hoțiile, spargerile, atentatele la libertatea și la viéța cetățenilorŭ sĕ mai înceteze și cei ce le comitŭ sĕ se mai răréscă.

Nimicŭ din tóte acestea nu vedemŭ. Din contră se pare că cu sporirea gendarmeriei a crescutŭ și nesiguranța publică. Nu arareorĭ cetimŭ, că în cutare comitatŭ poporațiunea e îngrozită de desele furturĭ de vite, într'altulŭ poporațiunea e cuprinsă de spaimă de nenumĕratele spargerĭ și érășĭ într'altulŭ că drumurile suntŭ nesigure din causa mulțimei rĕufăcĕtorilorŭ.

Și cu atâta nu e destulŭ. Trebue sĕ auḑimŭ că chiar gendarmii d-lui Tisza suntŭ aceia carĭ punŭ în periculŭ libertatea și viéța cetățenilorŭ.

Sĕ reîmprospĕtămŭ numai câteva fapte, din cele multe care se facŭ mușama de cei interesațĭ, petrecute în scurtulŭ timpŭ dela Septemvre încóce.

In Seghedinŭ e bănuitŭ unŭ nenorocitŭ de omŭ că a furatŭ. Gendarmii îlŭ prindŭ, îlŭ închidŭ într'o cameră, îlŭ batŭ până ce-lŭ învinețescŭ, îĭ smulgŭ unghiele dela picióre, îlŭ spênḑură cu piciórele de grindă și, după ce-i tórnă și vitriolŭ în trupŭ, îlŭ lasă în acéstă posițiune o nópte întrégă.

Acestŭ faptŭ îlŭ istorisesce „Szegedi Naplo“ și e constatatŭ cu marturĭ chiar de judecătoriă. Și pentru asemenea torturĭ, despre care „Ellenzek“ ḑice că nicĭ gâḑii inchisițiunei spaniole nu le comiteau, gendarmii torturătorĭ suntŭ pedepsițĭ cu șépte ḑile arestŭ de casarmă!

Intr'o localitate a comitatului Vesprimului unŭ bietŭ omŭ e bătutŭ de gendarmĭ așa de rĕu, încâtŭ rĕmâne lungitŭ la pămêntŭ aprópe mortŭ.

In comuna Kis-Uiszallas unŭ gendarmŭ descarcă pușca într'unŭ sêrmanŭ economŭ și-lŭ omóră.

In comuna Diviciorĭ unui nenorocitŭ bănuitŭ de furtŭ gendarmii îĭ smulgŭ din rădăcină unghia dela unŭ degetŭ, ca sĕ-lŭ siléscă a face mărturisirĭ.

Aceste fapte ale pandurilorŭ d-lui Tisza ni le comunică „Egyetertes“, „Ellenzek“ și „Veszp. Függ. Hirlap.“

In comuna Șimonŭ din Branŭ, unŭ bietŭ omŭ e bătutŭ așa de rĕu cu sabia peste mânĭ de unŭ gendarmŭ, încâtŭ cu putință e sĕ nu mai pótă munci; nemulțămitŭ cu atâta, gendarmulŭ îșĭ aduce doi tovarășĭ, îlŭ mai batŭ și acestia, și punêndu-lŭ ca p'o vită pe două lemne, fiindŭ că nu-lŭ mai țineau piciórele și abia mai sufla de bătutŭ ce era și din causa scurgerei sângelui, îlŭ ducŭ și-lŭ aruncă în arestŭ.

Acestŭ faptŭ ni l'a comunicatŭ unŭ martorŭ ocularŭ.

In comuna Bavanistje din comitatulŭ Timișórei gendarmii, la ordinulŭ șefului lorŭ, punŭ în lanțurĭ pe doi tinerĭ și împușcă în ei ca în nisce cânĭ, omorândŭ pe unulŭ dintr'ênșii, după ce'i străpunseseră de mai multe orĭ cu baioneta.

Acestŭ faptŭ ni l'a făcutŭ cunoscutŭ „Banater Post“, „Pester Lloyd“ și alte foi unguresci.

In comuna Dergea din comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca doi tinerĭ bănuițĭ de furtŭ ajungŭ pe mânile gendarmilorŭ; celŭ mai mare dintre acei doi tinerĭ e bătutŭ până la sânge și apoi spênḑuratŭ de grindă în fața a o mulțime de ómeni din comună; celălaltŭ tînĕrŭ e bătutŭ și elŭ precum și tatălŭ celui dintêiu, fiindŭ că a îndrăsnitŭ sĕ céră ertare pentru fiulŭ sĕu. Victimele suntŭ puse apoi în lanțurĭ și escortate la Gherla, unde judecătoria constată că suntŭ nevinovațĭ. Celŭ mai rĕu torturatŭ nu se scie décă își va mai veni în fire.

Acestŭ faptŭ ni s'a comunicatŭ de unŭ martorŭ ocularŭ.

Nu mai citămŭ și alte acte de sĕlbatĕciă comise de gendarmii d-lui Tisza, destulŭ că mai pretutindenea, unde gendarmii au intervenitŭ în vr'o afacere, s'a constatatŭ de cătră judecătorii, că nenorociții carĭ au căḑutŭ în mânile lorŭ au fostŭ constrînșĭ prin torturĭ a face mărturisirĭ chiarŭ contrare adevĕrului. Numai așa ne putemŭ esplica o ordonanță a ministrului de justițiă, prin care învită judecătoriile ca, înainte de pertractarea finală, sĕ cerceteze, décă cei ce au sĕ fiă judecațĭ nu au fostŭ torturațĭ de gendarmĭ și astfelŭ constrînșĭ la mărturisirĭ false.

Luat'a și d-lŭ Tisza, șefulŭ gendarmeriei ca ministru de interne, vr'o mĕsură spre a pune capĕtŭ acestei stărĭ de lucrurĭ, care merită a figura în analele inchisițiunei evului mediu?

N'amŭ auḑitŭ, n'amŭ vĕḑutŭ și n'amŭ cetitŭ nimicŭ. N'a găsitŭ d. Tisza până acum în arsenalulŭ sĕu ce ordonanțe nicĭ una, pentru ca sĕ înfrêneze bașibuzuciile organelorŭ numite în derisiune scutulŭ libertății și siguranței cetățenilorŭ.

Décă d-lŭ Tisza crede, că prin terorismŭ se pune capĕtŭ relelorŭ și se asigură libertatea, averea și viéța cetățenilorŭ, se înșélă amarŭ. Nu prin brutalitățĭ și torturĭ îșĭ câștigă organele siguranței publice respectulŭ de care trebue sĕ se bucure, décă e vorba ca misiunea lorŭ sĕ fiă încununată de succesŭ.

Omulŭ e ca și fiéra, cu câtŭ îlŭ chinuescĭ mai multŭ, cu atâtŭ mai încânitŭ devine, și cu câtŭ îlŭ tractézĭ mai blândŭ, cu atâtŭ mai bunŭ se face.

D-lŭ Tisza scie fără nicĭ unŭ scrupulŭ a înlătură prin ordonanțe legile sancționate. Sĕ nu pótă óre pune capĕtŭ unorŭ acte, nedemne de secululŭ nostru, totŭ printr'o asemenea ordonanță? Voesce ministrulŭ de interne sĕ fiă consideratŭ ca complice la actele de barbariă ale gendarmilorŭ sĕi?

Atêrnă de șefulŭ guvernului ungurescŭ sĕ se evite încă de timpuriu consecințele triste ale unei asemenea stărĭ de lucrurĭ. E în interesulŭ liniștei și siguranței publice sĕ 'nceteze terorismulŭ și gendarmeria sĕ fiă în adevĕrŭ scutulŭ cețățenilorŭ, ér nu o instituțiune de sbirĭ.

Delegațiunile.

In 4 Noemvre s'au începutŭ în Pesta ședințele de deschidere a delegațiunilorŭ.

Delegațiunea austriacă șĭ-a alesŭ pe *Dr. Smolka* președinte, care, în discursulŭ sĕu de deschidere, ḑise între altele:

»Nu e îndoială, că de astădată delegațiunea are o grea problemă, d'a revolta o afacere ce trage greu în cumpănă. E unŭ secretŭ publicŭ, care va justifica preliminarulŭ (bugetului comunŭ), presentatŭ de guvernŭ, pentru întêmpinarea cheltuelilorŭ în plus ce se cerŭ în contulŭ administrației de rĕsboiu. Acésta e o împrejurare, care, în fața încordatei puterĭ de contribuțiă a cetățenilorŭ, pretinde cea mai seriósă atențiune și cea mai fundamentală esaminare din partea delegațiunei. Ințelepciunea Maiestății Sale, a prea grațiosului nostru împĕratŭ și domnŭ, ne a sciutŭ păstra pacea până în acéstă oră, în cele mai grele împrejurărĭ (aplause). *Dér óre se va putea susțină pacea și pentru celŭ mai apropiatŭ viitorŭ?* O întrebare, care *în fața grelelorŭ raporturĭ esterne,* precum au începutŭ sĕ se desfășure, *e de natură a deștepta o seriósă neliniște.* Sunt convinsŭ, că *tocmai acum,* în fața încurcăturilorŭ, *și încă în mĕsură mai mare delegațiunea trebue sĕ facă totŭ posibilulŭ, ca sĕ pună pe Austro-Ungaria în posițiune, d'a lua în consiliulŭ puterilorŭ posițiunea ce i se cuvine și care'i oferă respectŭ* (bravo!), o posițiune, care *dinainte eschide faptulŭ, că vocea Austro-Ungariei n'ar putea fi ascultată,* o posițiune, care dă a cunósce, că credinciósele popóre ale Austro-Ungariei suntŭ firmŭ decise a susținea neștirbită posițiunea de putere ce i se cuvine monarhiei și a apĕra cu tóte mijlócele, și décă nu se póte altfelŭ, *chiar cu ultima rațio.*

„In fața nentreruptelorŭ și colosalelorŭ înarmărĭ ale puterilorŭ, în fața grabei cu care aceste puterĭ sĕ silescŭ a'șĭ procura arme covêrșitóre, în fața situațiunei ce s'a desvoltatŭ în timpulŭ din urmă, trebue sĕ se întrebuințeze totŭ ce'i póte oferi monarhiei putința d'a-șĭ promova posițiunea sa de putere. Nu putemŭ refusa bravei nóstre armate comune aceea ce o póte pune în stare d'a-șĭ împlini perfectŭ chemarea sa și în viitorŭ. Dér cu tóte astea atêrnă de chibzuința delegațiunei, considerândŭ situațiunea strimtorată a contribuabililorŭ, d'a lua mĕsura potrivită cu privire la mărimea sumei ce se cere. Sunt convinsŭ, că delegațiunea va resolva acéstă grea problemă, așa ca sĕ corĕspundă și intențiunilorŭ binevoitóre ale prea grațiosului nostru împĕratŭ și domn«. (Trăiască Maiestatea Sa!)

Delegațiunea ungară șĭ'a alesŭ pe contele Ludovicŭ Tisza președinte, care ḑise, în discursulŭ sĕu de deschidere, între altele:

»Evenimentele politice ivite în cursulŭ acestui anŭ în peninsula balcanică, care neliniștescŭ adĭ și alte cercurĭ, inpunŭ delegațiunei, cu tótă critica stare financiară, mai multŭ ca la alte ocasiunĭ două lucrurĭ ca o datoriă deosebită. Ântêiu, sĕ se siléscă a'șĭ procura o icónă câtŭ se póte de clară despre raporturile internaționale ale monarhiei și în genere despre situațiunea, spre a se convinge décă direcțiunea politică esternă a monarhiei e corespunḑĕtóre și décă se si face totŭ, ca sĕ se aducă a valóre direcțiunea corĕspunḑĕtóre. Sunt convinsŭ, că ministerulŭ de esterne nu va întârḑia a da delegațiunei lămurirĭ. Alŭ doilea, delegațiunea are datoria d'a îngriji, ca puterea armată a monarhiei sĕ fiă de aceeașĭ valóre cu ale celorlalte marĭ puterĭ. Nimenea nu simte mai bine ca mine, ce 'nsemnéză a aduce, în aceste critice raporturĭ financiare, jertfe nouĕ și érășĭ nouĕ pentru armată, dér suntemŭ nevoițĭ sĕ le aducemŭ. Popórele monarhiei, și în primulŭ locŭ póte că tocmai *cetățenii statului ungarŭ, accentuéză cu hotărîre* — și acésta cu dreptŭ — *că nu trebue sĕ se renunțe la importantele interese ale monarhiei în Orientŭ cu nicĭ unŭ prețŭ, nicĭ chiarŭ pentru a se evita o ciocnire cu armele.* Sperŭ însĕ, că o politică esternă energică va putea apĕră și interesele monarhiei și pacea internațională. Acésta se póte face avêndŭ și o armată corespunḑĕtóre, bine înarmată, cu consciință de sine. Scimŭ că marĭ jertfe cere o turburare momentană a păcii internaționale, de o mare mobilisare, chiar décă nu se'ntêmplă ciocnirea. *Dér aceste jertfe trebue sĕ le aducemŭ cu atâtŭ mai curêndŭ, cu câtŭ* — cerulŭ sĕ feréscă monarhia — *în adevĕrŭ o ciocnire cu armele ar fi în perspectivă.* Credŭ decĭ, că delegațiunea esaminândŭ strictŭ preliminarulŭ bugetului comunŭ, nu va trece cu vederea, că trebue sĕ se îngrijéscă de mijlócele necesare pentru a face ca armata sĕ fiă perfectŭ gata de luptă. Pentru a afla adevĕrata cale, ne va servi ca stea conducĕtóre esemplulŭ domnului și regelui nostru, a cărui cunoscută crutare și neobosită activitate e continuu îndreptată spre fericirea popórelorŭ sale și spre scutulŭ intereselorŭ lorŭ.« (Trăiéscă regele!)

Amêndouĕ aceste discursurĭ au făcutŭ sĕ tresară delegații, auḑindŭ de seriositatea criticei situațiunĭ din afară.

Bugetulŭ instrucţiunei şi, honvedimei.

In *bugetulŭ* ministrului *Trefort* se află o cerere în plus de 728,989 fl. Acéstă cerere este numai *aparentă*, dice „Pester Lloyd,“ deórece şi în anulŭ curentŭ cheltuelele efective ale acestui resortŭ au trecutŭ peste preliminarŭ cu peste o jumĕtate milionŭ. Ii trebue ministrului făcĕtorŭ de datorii banĭ mulţĭ pentru înfiinţarea unui oficiu economicŭ la universitatea din Pesta, pentru trecerea gimnasielorŭ din Baia mare şi Solnocŭ în sarcina statului, contribuindŭ însĕ şi oraşele acestea cu sume de banĭ, apoi pentru îmulţirea gimnasielorŭ din capitală, pentru scólele reale în care are sĕ se introducă şi limba latină spre a puté trece scolarii din ele la universitate, pentru înfiinţarea de clase paralele la scólele reale, pentru ajutorarea scólelorŭ confesionale unguresci, pentru scólele industriale, pentru instrucţiunea în scólele poporale, pentru scólele superióre de fete ş. a. Étă unŭ ministru cu unŭ bugetŭ împăunatŭ şi care nu-şĭ póte plăti învĕţătorii cu anii!

Din *bugetulŭ* ministrului *honvedimei* vedemŭ, că ţinerea în evidenţă a glotaşilor va începe abia la 1 Octomvre 1887, fiindcă nu suntŭ banĭ. Mai vedemŭ din bugetŭ, că în timpŭ de rĕsboiu infanteria de honvedĭ are nevoiă de 3188 oficerĭ, pe cand în liste suntŭ numai 2562, lipsescŭ prin urmare 626 oficerĭ şi anume: 5 generalĭ, 21 colonelĭ, 38 loc-colonelĭ, 35 maiorĭ, 295 căpitanĭ, 237 locotenenţĭ şi 206 cadeţĭ, pe când sublocotenenţii dau unŭ plus de 261. Cavaleria de honvedĭ are nevoiă de 485 oficerĭ, listele arată însĕ numai 226, decĭ e o listă de 269 şi anome: 8 colonelĭ, 3 loc.colonelĭ, 1 maiorŭ, 17 căpitanĭ, 94 locotenenţĭ, 113 sublocotenenţĭ şi 46 cadeţĭ. Lipsescŭ prin urmare cu totulŭ 852 oficerĭ şi anume: 5 generalĭ, 29 colonelĭ, 41 loc. colonelĭ, 36 maiorĭ, 312 căpitanĭ, 331 locotenenţĭ şi 252 cadeţĭ, pe când sublocotenenţii dau unŭ plus de 148. Mai lipsescŭ vr'o 100 medicĭ, pe când plusulŭ în infanteriă de 167,966 cătră 136,931 trebuincioşĭ în rĕsboiu, aşa déră 31,035, în cavaleriă 24,793 cătră 12,873, aşadéră 11,920, cu totulŭ plusulŭ e de 42.955 ómenĭ. Mai e de amintitŭ, că în casŭ de rĕsboiu ar trebui procuraţĭ pentru infanteriă 188 cai de călăriă şi 2004 de trasŭ; pentru cavaleriă 4248 cai de călăriă şi 673 de trasŭ. Listele arată, că statulŭ cailorŭ cavaleriei e de 6749 cai şi în trebuinţa de rĕsboiu 10,997.

SCIRILE DILEI.

Guvernulŭ ungurescŭ a găsitŭ nodŭ în papură şi faţă cu congresulŭ bisericescŭ sêrbescŭ din Carlovitŭ. Sub cuvêntŭ, că subscrierea patriarhului e defectuósă, ca şi cuprinsulŭ adressei congresului cătră corónă, a făcutŭ cunoscutŭ congresului, că Coróna nu-i póte primi adressa. Acésta a făcutŭ impresiune deprimătóre asupra maiorităţii congresului, care s'a şi amânatŭ pentru câte-va dile, ne`fiindŭ presenţĭ numĕrulŭ necesarŭ de membri spre a se puté lua hotărîrĭ.

—x—

Pe »Ellenzék« l'au apucatŭ năbădăile *contra şcólei confesionale românescĭ din Papolţa.* Dice că mai de multe orĭ a făcutŭ amintire, că „la numita şcólă funcţiunéză ca învĕţătorŭ unŭ »dászkel« cu numele Georgiu *Lazarŭ*, care nu scie nicĭ scrie nicĭ ceti ungurescе. Limba maghiară la acéstă scólă nu se propune după cum ar fi datorinţa. In anulŭ trecutŭ fostulŭ inspectorŭ de şcóle Andor Komáromi a luatŭ mĕsurĭ în şedinţa comisiunei administrative, ca acéstă şcólă sĕ se închidă, dér de atuncĭ cronica tace în cestiunea acésta. De aceea, sfirşesce „Ellenzék“, fiindŭ acum începutulŭ anului şcolasticŭ invitămŭ pn d-lŭ inspectorŭ reg. de şcóle alŭ comitatului, Ludovicŭ Szeremley, ca sĕ-şĭ îndrepte atenţiunea asupra acestei afacerĭ“. — Şi noi invitămŭ pe vr'unŭ medicŭ alienistŭ sĕ'şĭ îndrepte atenţiunea asupra lui »Ellenzék“.

Intr'o corespondenţă din »Sieb. Deutsch. Tgbltt« cetimŭ, că locuitorii din *Crişdŭ* suferŭ o mulţime de *neajunsurĭ* din partea notarului Stock şi a solgăbirĕului, care la plângerile locuitorilorŭ saşĭ le-a disŭ: „Am sĕ aducŭ lucrurile acolo, ca trei economĭ sĕ are cu unŭ plugŭ; şi cui nu'i place aci, n'are decâtŭ sĕ se întórcă în Flandra, paşaportulŭ îlŭ capĕtă gratis. Comuna a făcutŭ recursŭ contra procederii arbitrare şi nelegale şi a cerutŭ sĕ se facă anchetă.

—x—

Din *Reşiţa* se scrie că, în ţinutul *Bogşei germane* din comitatulŭ *Caraşŭ Severinŭ*, ómenii, carĭ lucrau la drumŭ pe cósta unui munte de varŭ au datŭ în pămentŭ peste córne de cerbŭ, óse şi dinţĭ, care, socotindŭ după mărimea lorŭ, au aparţinutŭ unei specii de cerbĭ de o mărime deosebită. S'au mai găsitŭ mulţime de hârburĭ de lutŭ roşii şi negre, care represintă parte resturĭ de vase primitivŭ formate, parte resturĭ de instrumente, precum lingurĭ, lampe ş. a.; apoi bucăţĭ de petră cu muchi ascuţite şi bine netedite. Multe din córnele găsite suntŭ găurite şi pilite séu arată urme de a fi fostŭ brutŭ lucrate de mână omenéscă şi póte că au servitŭ ca topóre, ciocane, cuţite ş. a.; totŭ aşa şi bucăţile de pétră lucrate se póte că s'au folositŭ unele pentru ascuţirea séu poleirea (netedirea) intrumentelorŭ primitive de óse şi de petră.

—x—

Aprópe de staţiunea căii ferate *Racoşŭ* unŭ carŭ la care erau înjugaţĭ trei boi fŭ sdrobitŭ Joi diminéţa de trenŭ şi boii omorîţĭ. Stăpânulŭ lipsea de lângă carŭ.

—x—

După cum anunţă »Kreuzztg« din provinciile baltice rusescĭ, guvernulŭ *Estlandei* a dispusŭ, ca comunele bisericescĭ ale Revalului sĕ'şĭ predea capitalele lorŭ bisericescĭ în timpŭ de 14 dile băncii imperiale. De asemenea se interdice d'a se mai plăti bisericelorŭ subvenţiunĭ din mijlócele oraşului. Acéstă mĕsură e primulŭ pasŭ pentru *nimicirea* bisericei evangelice-luterane în provinciile baltice rusescĭ.

—x—

Defraudatorulŭ *Harang* a fostŭ prinsŭ şi arestatŭ în Gyöngyös, dice „Pester Lloyd«. Cea mai mare parte din banii defraudaţĭ s'au găsitŭ la elŭ.

—x—

La *concertulŭ* ce s'a datŭ Sâmbătă séra în sala hotelului Nr. 1 cele mai multe aplause le a seceratŭ d-lŭ Iacobŭ *Nagy* cu fluerulŭ, care acompaniatŭ de violină şĭ-a esecutatŭ piesele sale cu adevĕrată destoiniciă artistică. Prin numeróse aplause d-lŭ Iacobŭ Nagy fŭ de repeţite orĭ rechiămatŭ, fiindŭ continuu ascultatŭ cu deosebită plăcere din partea publicului.

—x—

»Epocei‘ i se scrie din *Turnu Severinŭ*, că pagubele causate prin incendiulŭ ce a isbucnitŭ la magaziile societăţii austriace de navigaţiă se urcă la suma de 130,000 francĭ. O parte numai se afla asigurată.

—x—

Unŭ *duelŭ* cu pistolulŭ a fostŭ Sâmbătă diminéţă la *Bucurescĭ* între d. *Vintilă C. Rosetti*, directorulŭ „Românului,« şi d. *I. G Bibicescu*, fostŭ redactorŭ alŭ acelui diarŭ, din causa unei scrisorĭ publicată în „V. Naţională“ de d. Bibicescu la adresa d-lui V. Rosetti. Nicĭ unulŭ din adversarĭ n'a fostŭ lovitŭ.

—x—

La *congresulŭ de hirurgii*, ce s'a ţinutŭ în dilele astea la *Parisŭ*, d. Dr. *Severeanu*, delegatŭ din partea României, a făcutŭ o interesantă espunere asupra unorŭ casurĭ dificile practicate de d-sa.

—x—

La *teatrulŭ germanŭ* se va juca astă séră la cererea publicului »Graf Waldemar«, dramă în 5 acte de G. Freitag.

Rĕspunsŭ la cele dise de preotulŭ reformatŭ Irsai.

In Nr. 229 alŭ fóiei nóstre, între „Scirile dilei“, amŭ comunicatŭ cuprinsulŭ unei „patriotice“ şi ellenzekiane scrisorĭ a preotului reformatŭ Iosif Irsai, despre v a l a h i s a r e. Găsise adecă dumnélui, că Românii dintr'o mulţime de comune suntŭ Maghiarĭ valahisaţĭ — aşa precum unŭ altŭ „patriotŭ“ găsise, că Elinii au fostŭ Maghiarĭ elenisaţĭ. Mai dicea dumnélui despre părintele Bene din Sinteu, că „sângele apă nu se face“, făcêndu-lŭ Sĕcuiu de origine. Eramŭ convinşĭ, că părintele Bene se va indigna de asemenea năsdrăvănii ale preotului ungurescŭ şi că va rĕspunde. Sub titlulŭ de mai susŭ s'a şi grăbitŭ părintele Bene a ne scrie următórele şi a da o lecţiune bine meritată tînĕrului apostolŭ alŭ maghiarisării.

Sinteu, 30 Octomvre 1886.

Pe aripele fantasiei s'a pusŭ tînĕrulŭ preotŭ Irsai, cercândŭ, cum ar puté sĕ o facă mare, numĕrósă şi puternică naţiunea ungurescă — şi pre sine cunoscutŭ de connaţionalii sĕi. — Intr'unŭ anŭ de dile a cercatŭ ce n'a aflatŭ şi a aflatŭ ce n'a cercatŭ.

Preotulŭ Irsai e omŭ tînĕrŭ, decĭ nu e mirare, că are fantasiă puternică; dér totuşĭ e şodŭ, că dênsulŭ în decursŭ de 365 dile n'a vĕdutŭ şi n'a auditŭ altele decâtŭ: *„res romanicae“*, când eu chiar în acestŭ timpŭ potŭ dice, că nu am vĕdutŭ şi nu am auditŭ decâtŭ *„res hungaricae“*, pentrucă orĭ unde intri intr'o societate ungurescă, cuvêntulŭ *„magyar“* trebue sĕ-lŭ audĭ de nenumĕrate orĭ — şi acestŭ cuvêntŭ de unŭ timpŭ incóce aşa de desŭ se folosesce din partea Ungurilorŭ, încâtŭ mai scóte din usŭ pe *„ize“* inlocuitoriulŭ tuturorŭ ideilorŭ neesprîmate, orĭ neesprimabile ale Ungurilorŭ.

La totŭ pasulŭ dai de câte unŭ apostolŭ alŭ maghiarisărei, care şi din piétră ar voí sĕ facă Ungurĭ — uitândŭ că o naţiune numai pe calea naturei se póte înmulţi.

„Procesulŭ valahisării“ nu esistă, pentru că noi Românii suntemŭ de acea convingere, că renegatulŭ, care pentru noi se va lĕpăda de limba şi naţiunea sa — la ocasiune dată uşorŭ ne va întórce şi nouĕ spatele; ér omŭ cu caracterŭ firmŭ, renegatŭ nu se face niciodată.

Preotulŭ Irsai cugetă, că: *„Kis, Sütö* şi *Bota“* suntŭ de origine maghiară, pentru că le sună numele cam unguresce, — dér întrebŭ, că pentru ce nu a luatŭ în acestŭ catalogŭ şi pe *„Sipos, Boldizsár* şi *Lakatos“* ale cătorŭ nume sună mai tare a Ungurŭ? — Orĭ dóră i s'au părutŭ că suntŭ pré negri la piele?

Pentru că pórtă cineva numele »Kis“, nu urméză sĕ fiă de origine maghiară, ci purtătoriulŭ acestui nume póte fi Românŭ, Ungurŭ orĭ şi Jidanŭ; însĕ după părerea „istoricului“ nostru Irsai nu numai *Kis*eştii din Babuţŭ, ci şi unii Jidovĭ, precum: *Kis, Mor, Lajos, Iozsef* arŭ trebui sĕ fiă de origine maghiară, deşi la tăiérea împrejurŭ au fostŭ numiţĭ: *Moise, Leibes, Iosele.—Sütö* nu e de origine maghiară, ci tatălŭ sĕu bĕtrânŭ a fostŭ

FOILETONU.

Luna

în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ.

> In spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ lumea vĕdută şi nevĕdută se arată cu multŭ mai frumósă şi cu multŭ mai urîtă ca în realitate: Étă adevĕrata artă!

Spiritulŭ, séu mai bine disŭ puterea de imaginaţiune a poporuluĭ românŭ e acea limbă minunată, carea scie sĕ vorbéscă despre lucrurile naturalĭ şi supranaturalĭ în unŭ modŭ cu totulŭ deosebitŭ, de cum ar sci sĕ vorbéscă limba filosofilorŭ şi a ómenilorŭ erudiţĭ. Limba poporului românŭ scie sĕ tĕlcuiéscă şi sĕ represinte lucrurile naturei fisice în modŭ atâtŭ de frumosŭ, atâtŭ de pateticŭ, încâtŭ acelea sĕ nu fiă privite ca icóne reale, profane şi secĭ, ci ca icóne idealĭ, sânte şi poetice. Speluncile si munţii, apele şi bĕrcurile, ceriulŭ şi pământulŭ, raiulŭ şi iadulŭ, în limba poporului nostru nu aparŭ în forma, cum aparŭ ele în limba geografului, filosofului şi teologului, ci ele aparŭ în formă câtŭ sĕ póte de pitoréscă, poetică şi ideală.

Speluca şi muntele de esemplu nu se privescŭ de Românŭ, ca nisce locurĭ gole şi recĭ, ci ele se privescŭ ca nisce locurĭ unde îşĭ au adăpostŭ voinicii de codru, unde jócă Elele, unde cântă Dînele, unde locuescŭ Smeii, unde vrăgescŭ babele, unde cresce érba férĕlorŭ, şi unde potŭ afla fetele Mătrăguna.

Decĭ déră limba poporului tóte lucrurile naturei le presintă în unŭ modŭ caracteristicŭ, séu légă de ele anumite basme, povestĭ, séu puterĭ extra firescĭ. Incă mai multŭ: ea le însufleţesce, ea le deifică! Pe când astrologulŭ dice la: „Sóre“ — sóre şi la „Lună“ — lună, Românulŭ dice: »Sântulŭ Sóre“, „Sânta Lună“. Câtŭ de debilă icónă presintă Sórele în limba astrologului, şi câtŭ de măreţŭ se presintă elŭ în limba Românului! Pre când în limba astrologului presintă o icónă pré debilă, profană şi reală, în limba poporului nostru presintă o icónă sensibilă, sântă şi poetică!... Unŭ adevĕratŭ şi bogatŭ materialŭ de arte şi poesiă acésta! O adevĕrată putere de imaginaţiune a sufletului la poporulŭ românŭ! Şi cine în lume ar nega, că acésta putere sufletéscă la poporulŭ românŭ de a deifica, de a sânţi, şi a esprima obiectele create în timpurĭ sensibile şi vii, nu-şĭ are sorgintea de înrudire de sânge şi rassă cu poporulŭ celŭ cultŭ din Italia, care astădĭ nu mai este? Unŭ adevĕratŭ cultŭ romanŭ profeţéză dér poporulŭ românŭ şi astădĭ faţă cu elemintele naturei tocmai precum au profesatŭ deja şi străbunii sĕi. —

Natura fisică cu elementele ei în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ nu se arată ca mórtă şi rece; ea se arată că viuă şi sensibilă. Elementele ei forméză tipurĭ, carĭ jócă rolŭ în viéţa şi mechanismulŭ metafisicŭ alŭ lumei. Mai multŭ! Elementele naturei create se înfăţişéză în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ ca adevĕrate vehicule, ce influinţéză asupra sorţii omului creatŭ şi carĭ stau în necsŭ cu lumea sa psichică internă. Aparinţa cometului, de esemplu, e pentru Românŭ unŭ motivŭ şi unŭ vehiculŭ: e presemnulŭ unui rĕsboiu, epidemii, potopŭ ş. a.

Baterea grindinii în o di óre-care e unŭ vehiculŭ, ce impune Românului a nu lucra în aceea di pentru timpulŭ viitorŭ.*) Şi apoi Buha, ce cântă la omŭ în apropierea casei sale, e semnŭ, că din acea casă cineva o sĕ móră. Urletulŭ cânelui îlŭ explică Românulŭ érăşĭ în sensŭ fatalŭ. Incâtŭ are dreptŭ şi nu are Românulŭ la acestea, nu e lucrulŭ nostru pentru astădată; dér e lucrulŭ nostru a espune acilea, că natura şi elementele se presentă în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ şi se arată cu totulŭ altcumŭ, decum se presintă în spiritulŭ ómenilorŭ de carte.

Unŭ lucru nu trebue sĕ uitămŭ, şi adecă, că natura se presintă cu multŭ mai frumósă şi cu multŭ mai urîtă în spiritulŭ poporului nostru. Raiulŭ d. e. în spiritulŭ poporalŭ se presintă cu multŭ mai pomposŭ, cu multŭ mai sensibilŭ, cu multŭ mai viu, decum l'ar puté descrie cineva; pe când Jadulŭ se presintă cu multŭ

*) Baterea grindinii d. e. Joia, face pe Românŭ a adora acea di prin contenire dela lucru şi prin darea de jertfe la biserică. Acestŭ faptŭ se numesce: *„Legarea Joilorŭ.“* — Coelum tonantem credidimus Jovem regnare (Horaţiu). Faptŭ curatŭ romanŭ!

cocătorŭ de pâne (brutarŭ) la curtea domnéscă, unde a fostŭ sluşbaşŭ, de aci a primitŭ acestŭ nume; — apoi *Bota* nu e nume ungurescŭ, ci e nume împrumutatŭ dela unŭ obiectŭ (bâta sĕu bota), ad normam: *Mălaiu*, *Goronŭ*, *Dumbravă* etc. — Omulŭ celŭ mai bĕtrânŭ în Babuţŭ nu e *Bota* ci *Meseşanŭ Timocaşŭ*.

Preotulŭ Irsai óre ce voiesce cu numele *Rákoczi* orĭ *Rákolcza?* —In Covaciu (Kovácsi) nu este omŭ, care sĕ-lŭ pórte acestŭ nume, óre pentru ce vorbesce déră despre aceea ce nu scie? — E dreptŭ, că a fostŭ acolo unŭ notarŭ, cu numele Nicolau Rakoczi, dér acesta e mortŭ de 11 anĭ, din care causă pre credŭ, că nicĭ o filială kulturegyletistă nu-lŭ va puté »magyaroşitălui‘.

Rákoczi, recte Racolţa, a fostŭ de origine din Cubleşŭ (Magyar Köblös), in care satŭ ungurescŭ trăiescŭ familii cu acestŭ nume, dér nu credŭ, că se va afla baremĭ unulŭ din purtătorii acestui nume, care sĕ recunóscă, că e de origine maghiară.

Dér *Ungurĭ,* carĭ sĕ pórte numele Rákoczi unde se află? Eu din parte-mĭ nu sciu, dér credŭ, că nu multŭ ar trebui sĕ cercŭ, până aşĭ afla vre unŭ *Rákoczy Nathanŭ.*

In *Sinteu (Solyomkő)* cei ce pórtă numele *Davidŭ* pentru ce sĕ fiă de origine maghiară? Doră din acea simplă causă, că preotulŭ Irsai a audiţŭ de veste, că în Cluşiu trăiesce unŭ domnŭ maghiarŭ cu numele Davidŭ Antal? Atâta încă nu e de ajunsŭ.

Dér multimea Jidovilorŭ cu numele *Davidŭ* nu cumva au fostŭ órecând connaţionalii d-lui Irsai?

In Sinteu două rudenii suntŭ mai estinse: Davidescii şi Niculescii. — cei dintéiu au avutŭ de strămoşŭ pe unŭ individŭ cu numele de botezŭ Davidŭ şi succesorii lui s'au numitŭ: Ioanŭ lui Davidŭ, Simeonŭ lui Davidŭ etc.; — destulŭ e atâta, că acestŭ neamŭ a primitŭ de conume numele Davidŭ; cei din urmă—avêndŭ de strămoşŭ pe unŭ *Nicolae* — s'au numitŭ însĕ după loculŭ originei *Mureşianŭ* şi deşi ĭlŭ pórtă acestŭ nume—fiesce care sciă că dênsulŭ e dintre Niculescĭ.

„Sângele apă nu se face,« ḑice Irşai, scriindŭ despre mine, şi ce vré sĕ ḑică cu acésta eu nu potŭ sci, dér cugetŭ, că aceste cuvinte ale lui se referescŭ la aceea, că eu limba maghiară o vorbescŭ curatŭ, fluentŭ, cu uşurătate şi fără nicĭ unŭ sunetŭ strĕinŭ, ce nu e mirare, pentru că am studiatŭ la gimnasiulŭ rom. cat. din Cluşiu 12 anĭ şi am locuitŭ prin urmare în oraşulŭ, unde se vorbesce curatŭ limba maghiară.

„Bene‘ — cine póte ḑice, că e nume ungurescŭ!? Credŭ, că şi preotulŭ Irşai scie ḑicala: qui bene bibit bene dormit etc...., care aşa cugetŭ, că nu e ḑisă în limba unguréscă. — Apoi în urma urmelorŭ pentru că suntŭ Sĕcui cu numele Bene şi se află şi Românĭ destui cu acestŭ nume, nu numai în părţile ardelene, ci şi în alte părţĭ ale Ungariei, cu totŭ dreptulŭ se póte pune întrebarea, că: nu cumva şi cei din sĕcuime au fostŭ órecândŭ în trecutŭ Românĭ?

Mulţĭ, tare mulţĭ Românĭ pórtă nume unguresci, de unde nu e la locŭ a deduce altŭ ceva, decâtŭ că: Românulŭ a avutŭ ḑile grele de suferinţă, în carĭ nu era stăpânŭ pe ale sale; ci chiar şi nume a fostŭ silitŭ a-lŭ primi acela, cu care a voitŭ srăpânulŭ sĕu a-lŭ dărui, — apoi nu trebue sĕ uitămŭ, că acelŭ stăpânŭ a fostŭ Ungurŭ.

Preotulŭ Irsai voiesce sĕ facă din noi Ungurĭ, — dér pentru ce? De sigurŭ cugetândŭ, că mişelulŭ, care se va lăpĕda de limba strămoşéscă, va arunca de o parte şi religiunea strămoşilorŭ sĕi — şi aşa speréză că îşĭ va puté înmulţi ascultătorii sĕi.

Irsai dinpreună cu ceilalţĭ Ungurĭ, ar trebui sĕ scie şi sĕ fiă convinşĭ că precum Germanii nicĭ cu bine nicĭ cu rĕu nu i-au putută face pre dênşii sĕ-şĭ părăséscă limba strămoşéscă, — precum Polonii pe lângă tóte suferinţele rĕbdate din partea Ruşilorŭ pentru limba şi religiunea lorŭ au rĕmasŭ Polonĭ şi catolicĭ, precum Polonii din Germania rabdă asuprelĭ şi se luptă cu bărbăţiă pentru tesaurulŭ scumpŭ, pentru limba strămoşéscă; aşa şi Românulŭ pe veciă va rĕmâné — şi între suferinţele cele mai grozave — Românŭ, pe cum Dumneḑeu l'a rênduitŭ.

In comunele din jurulŭ acesta era pace şi linişte între naţionalităţĭ, — Ungurii cu Românii erau fraţĭ, precum ar trebui sĕ fiă in totŭ loculŭ şi nimenĭ nu se află între noi, care sĕ se amestece în afacerile celeilalte naţiunĭ, încâtŭ privesce religiunea orĭ naţionalitatea; pentru ce déră voesce preotulŭ Irsai acéstă bună relaţiune şi conţelegere a o ruina?

După ce am gătatŭ cu hipotesele preotului Irsai am încă a rĕspunde la întrebarea, care-mĭ este pusă în Nr. 229 alŭ acestui preţuitŭ ḑiarŭ.

Eu în ispita maghiarisării nu am căḑutŭ despre ce e convinsŭ fiă care preotŭ şi inteligentŭ românŭ din jurulŭ acesta. Pentru mine potŭ trăi in pace fraţii Ungurĭ, că la dispută despre religiune orĭ naţionalitate nu-lŭ voiu provoca nicĭ pe unulŭ, pentru că unde n'am trébă nu mĕ amestecŭ; atuncĭ însĕ, când suntŭ din partea lorŭ atacate acestea, orĭ careva dintr'aceste — îmĭ împlinescŭ datorinţa. ca orĭ şi care Românŭ, — ce dându-se ocasiune totdéuna am doveditŭ. *Bene.*

Teatru germanŭ în Braşovŭ.

Amŭ ḑisŭ că trupa directorului Dorn a jucatŭ în două ciclurĭ unŭ şirŭ de drame şi comedii alese. Din dramele ce s'au representatu mai în urmă suntŭ remarcabile următórele: „Dorf und Stadt«, de d-na Birch-Pfeiffer, lucrată după o novelă a lui Auerbach; drama în 4 acte „Daniela‘ de Felix Philippi şi „Amorulŭ ultimŭ‘, comediă originală tradusă din unguresce de L. Doczi.

In cele două piese dintéiu a jucatŭ rolulŭ de căpeteniă d-na Dorn, dobêndindŭ unŭ deplinŭ succesŭ. In anii din urmă şi mai alesŭ de doi anĭ încóce d-na Dorn a făcutŭ marĭ progrese; dênsa se bucură de simpatiile publicului braşoveanŭ încă din timpulŭ când juca numai rolurĭ de naivă. Astăḑĭ, putemŭ ḑice, a devenitŭ o artistă în sensulŭ adevĕratŭ alŭ cuvêntului. Ca »Lori‘ în »Dorf und Stadt“, ca »Daniela« în drama, ce pórtă aceiaşĭ nume, şi ca »Catarina“ fiica lui Francesco Carrara în „Ultimulŭ Amorŭ“ de Doczi etc. D-na Dorn a desfăşuratŭ întregŭ talentulŭ ei, producêndŭ frumóse efecte dramatice, secerândŭ viile aplause ale publicului.

D-ra Erna este în drame, după d-na Dorn, cea mai forte.

In piesele „Dorf und Stadt‘ şi „Amorulŭ ultimŭ« ca »Maria de Drougeth‘ a doveditŭ multă abilitate. D-ra Erna are voce, accentŭ, precum şi apariţiune plăcută pe scenă.

Dintre dame, mai merită a fi citată d-ra Spiller, care în piesa „Amorulŭ ultimŭ“ de Doczi, a produsŭ cea mai plăcută impresiune asupra publicului ca pagiulŭ Mariei „Duczi‘.

Nu putemŭ trece cu vederea concursulŭ putemicŭ ce-lŭ dau în drame şi comedii, d-nii Bocka, Nadler, Rosen, Deutschinger şi Knaack. D-nu Bocka este unŭ artistŭ consumatŭ şi nu putemŭ decâtŭ sĕ recunoştemŭ că, în calitate de regisorŭ şĭ-a câştigatŭ unŭ titlu de recunoscinţă la visitatorii teatrului. D-lŭ Nadler se distinge asemenea ca unŭ probatŭ şi dibaciu actorŭ, mai alesŭ în rolurile de intrigantŭ. D-nu Rosen este o putere însemnată a trupei, ca primŭ amorezŭ, şi publiculŭ l'a şi distinsŭ prin desele sale aplause. — D-nu Knaak se distinge mai alesŭ în rolurile de comicŭ. In „Amorulŭ ultimŭ«, a făcutŭ cu succesŭ pe „Servatius“, aprodulŭ Voivodului Transilvaniei.—Mai notămŭ dintre actorĭ pe d-ra Dornstein, d-nu Grand, d-nu Lignori, carĭ jócă destulŭ de bravŭ.

O putere însemnată a trupei Dorn este de sigurŭ d-ra Leuchert, şi, precum ne-a doveditŭ în »Fledermaus«, singura operetă dată până acuma, este şi pentru operete ca şi pentru comedii forte la loculŭ ei. In „Fledermaus«, cunoscuta operetă de Strauss, d-na Leuchert a jucatŭ rolulŭ mulţămitorŭ alŭ „Adelei“ aşa de bine şi drăgalaşŭ, încâtŭ publiculŭ a fostŭ cu totulŭ încântatŭ de joculŭ ei şi de cântarea plăcută şi corectă, la ceea ce mai putemŭ adauge şi toaleta ei de multŭ gustŭ.

Ultime scirĭ.

Sofia, 5 Noemvre. — Din causa uneltirilorŭ consulatului rusescŭ din Filipopolŭ *s'a proclamatŭ asupra cercului Filipopolŭ starea de asediu. Ucasulŭ respectivŭ l'a subscrisŭ şi Caravelov.*

Berlinŭ, 6 Noemvre. — O scire din Londra către „Tageblatt“ ḑice, că *puterile*, cu Germania împreună, *vorŭ adresa Rusiei o representaţiune, spre a o face sĕ ia o posiţiune hotărîtă în cestiunea bulgară.* După acelaşĭ isvorŭ, dela visita lordului Churchill s'ar fi apropiatŭ Germania de Anglia.

Belgradŭ, 6 Noemvre. — Locuitorii grăniţerĭ ai districtului Vlassina *au năvălitŭ pe teritoriulŭ bulgarŭ* şi le luară Bulgarilorŭ cu forţa mai multe vite. Guvernulŭ bulgarŭ a însărcinatŭ pe agentulŭ sĕu diplomaticŭ Dr. Stransky, sĕ protesteze contra încălcării graniţelorŭ şi sĕ céră despăgubirĭ pentru cei păgubiţĭ.

Sofia, 5 Noĕmvre. — Scirile sosite aḑĭ din Têrnova. că regenţa, ministerulŭ şi Sobrania suntŭ decise a'şĭ înplini problema alegêndŭ imediatŭ după verificărĭ pe principele, au înălţatŭ şi încurageatŭ spiritele în Sofia.

Têrnova, 6 Noemvre. — Auditorulŭ generalŭ *Panitza* se duce la *Burgas* sĕ ancheteze cele întêmplate. Ordinea legală s'a restabilitŭ în Burgas.

Petersburgŭ, 6 Noemvre. — Circulă sgomotulŭ în cercurile politice, că *Rusia nu vrea nicĭ regenţă nicĭ ministerŭ în Bulgaria, fiă şi rusofilŭ. Cabinetulŭ rusŭ are intenţiunea sĕ însărcineze cu administrarea Bulgariei pe unŭ demnitarŭ rusŭ* — senatorulŭ Stojanovski e numitŭ — până când se va părea potrivitŭ a se alege noulŭ principe.

DIVERSE.

Necrologŭ. — *Petru Popescu*, protopopŭ emeritatŭ, decoratŭ cu crucea cu coronă pentru merite, în etate de 80 de anĭ, după o căsĕtoriă fericită de 41 de anĭ şi după ce a funcţionatŭ ca protopresbiterŭ în tractulŭ Făgăraşului 40 de anĭ, împărtăşitŭ cu Sf. Taine, a încetatŭ din vieţă Mercurĭ în 22 Octomvre a. c. st. v. la 5 óre după amédĭ. Rĕmăşiţele pământescĭ s'au depusŭ spre odihnă eternă Sâmbătă în 25 Octomvre a. c. st. v. după améḑĭ la 2 óre în cimitirulŭ bisericei greco-orientale din Făgăraşŭ.

Fiă-i ţĕrîna uşóră şi memoria neuitată!

Unde e boulu? — »Allg. Deutsche Eisenbahn-Zeitung“ istorisesce următórea întêmplare: Ultimulŭ trenŭ de persóne părăsise deja de o oră staţiunea C., când étă vinŭ doi călĕtorĭ ţĕranĭ, carĭ voiau sĕ plece la G. Veniseră într'unŭ sufletŭ pe drumŭ şi cu tóte astea scăpaseră trenulŭ. Trebuiau cu orĭce preţŭ sĕ mérgă acasă, şi pe josŭ era până acolo drumŭ de nouĕ óre. Se adresară decĭ către şefulŭ staţiunii cu rugarea, sĕ le facă posibilŭ a pleca cu trenulŭ de marfă ce sosea peste două óre, deşi era strictŭ opritŭ orĭce transportŭ de persóne cu acesta. După multă vorbă, şefulŭ staţiunii le declară, că deeă vorŭ plăti taxa unui vagonŭ de vite, atuncĭ e posibilŭ sĕ plece mai departe, trecêndu-se în cóla de transportŭ unulŭ ca însoţitorŭ, celălaltŭ ca bou. Amêndoi ţĕranii se învoiră. Plătiră taxa şi se luară mĕsurĭ ca sĕ pregătéscă încopciarea vagonului la trenulŭ de marfă, Când sosì acesta şi conductorulŭ făcŭ obicinuita controlare a vagónelorŭ, întrebà pe presupusulŭ însoţitorŭ de vite, că unde e boulŭ. „Eu sunt!“ rĕsună dintr'unŭ colţŭ din fundulŭ vagonului, şi în rîsete generale se încopciă vagonulŭ la trenŭ.

Ouĕle ca nutrimentŭ. — Ouĕle pasĕrilorŭ conţinŭ în volumŭ mai mare cantitate de esenţă hrănitóre de câtŭ cele mai multe alte nutrimente. Cu tóte astea înlesnirea cu care ele se găsescŭ şi se conservă, precum şi calitatea pe care o au de a nu da mijlocŭ la falsificare, le cunstituiă ca unŭ isvorŭ de hrană din cele mai preţióse. Oulŭ de găină din causa lesnei sale digeraţiunĭ, a fineţei şi mai cu sémă pentru avantagiele lui, că contribuesce pentru recâştigarea puterilorŭ corporale, e oulŭ celŭ mai escelentŭ, a cărui valóre Hippocrate, părintele medicinei, a constatat'o. Ouĕle găinei au fostŭ obiectulŭ unei adevĕrate adoraţiunĭ la multe popóră din vechime. Romanii le aduceau cu mare pompă la serbarea ḑeiţei Ceres, ér la Grecĭ nu obţineau mai puţine onorurĭ. Japonezii iubescŭ prea multŭ ouĕle, şi le mănâncă ca fructe, în urma mesei, şi de multe orĭ şi după portocale. Japonesii cei bogaţĭ, fórte pretenţioşĭ, când este vorba despre ouĕ, nu mănâncă ouĕle de găină, carĭ umblă încoa şi încolo libere şi se hrănescŭ cum le vine lorŭ. Trebue ca găinile sĕ fiă hrănite cu orezŭ şi sĕ ouĕ în camere întradinsŭ destinate. Pe la noi, Europenii, se preferŭ ouĕle de găinĭ, carĭ sĕ hrănescŭ cu orḑŭ, şi suntŭ primite în unanimitate ca rele oule de găinĭ, carĭ mănâncă multe insecte. Ouĕle fasanului suntŭ cele mai bune după ouĕle de găinĭ. Romanii stimau multŭ ouĕle păunului, carĭ se vindeau în Roma până la cincĭ dinareere (40 banĭ) unulŭ; şi într'adevĕrŭ ele suntŭ escelente cum suntŭ şi cele de lebedă, din ele se pregătescŭ omlete. Ouĕle de curcă şi de bibilică asemenea au gustulŭ finŭ şi seamĕnă cu cele de găinĭ. Ér cele de gâscă şi de raţă suntŭ multŭ mai inferióre; ele suntŭ mai marĭ şi grele la mistuitŭ; cu tóte acestea din causa gălbenuşului lor mai voluminosŭ, suntŭ căutate de cofetarĭ. In fine enormele ouĕ de struţŭ carĭ echivalează cu trei dusine de ouĕ de găină nu suntŭ vrednice de laudă nicĭdecum, pe carĭ nisce călĕtorĭ, probabilŭ flămânḑĭ, le au lăudatŭ prea multŭ. Gustulŭ ouĕlorŭ struţului este slabŭ şi omletele ce se facŭ din ele se despartŭ în bucăţĭ; şi pentru acésta Arabii şi emigraţii în Algeria le întrebuinţéză numai pentru prăjiturĭ.

---

mai înfricoşatŭ, decum ar puté cineva a-lŭ presenta! Dér şi „acestŭ urîtŭ“, fiind-că e înfăţişatŭ în formă câtŭ se póte de viuă şi originală, represintă unŭ ce frumosŭ. Cine ar ḑice, că infernulŭ lui Dante, tocmai pentru că e desemnatŭ în formă aşa viuă şi imaginară, nu e unŭ adevĕratŭ capŭ d'operă pe câmpulŭ artei şi alŭ poesiei?— Étă déră, că *„urîtulŭ artisticŭ“*, tocmai pentru că corĕspunde ideii adevĕrate, e frumosŭ şi plăcutŭ!...

Prin urmare *„Urîtulŭ“ şi „Frumosulŭ* relŭ“ în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ ia forma şi colórea de urîtŭ şi frumosŭ idealŭ, sensibilŭ, ce e *conditio sine qua non* a artei în înţelesŭ strictŭ. Şi apoi orĭce lucru de artă nu póte fi pentru ochiulŭ omenescŭ neacceptibilŭ şi nesuferibilŭ, presinte elŭ lucrurĭ frumóse, séu lucrurĭ nefrumóse. E deja constatatŭ, că atâtŭ celŭ ce şcie sĕ presinte, *„Rĕulŭ“* în modŭ sensibilŭ, plăcutŭ şi viu, câtŭ şi celŭ ce scie a presinta *„Bunulŭ“* în astfelŭ de modŭ, se ḑicŭ artişţĭ de profesiune. Ér spiritulŭ poporului românŭ e în stare a face acésta. Elŭ o face cu natura şi o face cu elemintele ei. Sĕ luămŭ de es. în disertaţiunea, ce o avemŭ în vedere, unŭ lucru alŭ naturei séu mai bine ḑisŭ unŭ corpŭ fisicŭ şi sĕ-lŭ presintămŭ în forma cum se presintă acésta în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ.

Şi acestŭ corpŭ fisicŭ va fi: *„Luna“.*

(Va urma).

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 6 Noemvre st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	103 20
Rentă de hârtiă 5%	92.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	151.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 —
Bonurĭ rurale ungare	104.80
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.80
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104 90
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.60
Bonurĭ rurale transilvane	105.—
Bonurĭ croato-slavone	105.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.50
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	124 50
Renta de hârtiă austriacă	83.75
Renta de arg. austr.	84 80
Renta de aurŭ austr.	113 80
Losurile din 1860	138 75
Acțiunile bănceĭ austro-ungare	870 —
Act. bănceĭ de creditŭ ung.	293.20
Act. bănceĭ de creditŭ austr.	283.40
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.90
Napoleon-d'orĭ	9.87
Mărcĭ 100 imp. germ.	61.25
Londra 10 Livres sterlinge	125.15

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 24 Octomvre st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	91—	92—
Renta rom. amort. (5%)	94—	95—
» convert. (6%)	88—	89—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	103—	104—
» „ „ (5%)	87—	88—
» » urban (7%)	101—	101½
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	84—	84½
Banca națională a României 500 Lei	10—	1020
Ac. de asig. Dacia-Rom.	264	266
« » » Națională	208	212
Aurŭ contra bilete de bancă	15.½	16.—
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.03—	2.04

Cursulu pieței Brașovŭ

din 8 Noemvre st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump. 8.42	Vênd. 8.45
Argint românesc	» 8.35	» 8.40
Napoleon-d'orĭ	» 9.84	» 9.87
Lire turcescĭ	» 11.20	» 11.25
Imperialĭ	» 10.10	» 10.20
Galbenĭ	» 5.89	» 5.91
Scrisurile fonc. »Albina»	» 100.50	» 101.50
Ruble Rusescĭ	» 117.—	» 118.—
Discontulŭ	» 7—10% pe anŭ.	

Nr. 12376/1886.

Publicațiune.

De vreme ce lucrările de măsurare pe teritorulŭ Brașovului suntŭ cătră fine, de aceea se va suscepe în scurtŭ timpŭ reambularea și totdeodată și autenticarea acestorŭ lucrărĭ.

Scopulŭ reambulărei și autenticărei stă într'aceea, că cu ocasiunea comisionărei tuturorŭ obiectelorŭ de măsurare sĕ se convingă atâtŭ comisiunea câtŭ și respectivii posesorii de pământŭ, cum că nu s'a lăsatŭ nimicŭ afară și că măsurarea s'a făcutŭ cu acuratețŭ și în bună ordine; mai departe, cum că atâtŭ numele, câtŭ și părțile de posesiune ale singuraticilorŭ posesorĭ de case și pământurĭ s'au indusŭ în operatulŭ de măsurare pe deplinŭ și cu tótă acuratețа.

De vreme ce decĭ ḑace în interesulŭ fiă-cărui singuraticŭ posesorŭ de casă și de pământŭ, că măsurarea sĕ fiă esoperată în indicatulŭ modŭ, se provócă prin acéstа toți posesorii de case și de pământŭ, ca interesanți, ca sĕ participeze séu în persónă séu plenipotențiații lorŭ la reambularea terenului de măsurare.

Ḑiua și loculŭ, când și unde 'șĭ va începe și va continua comisiunea lucrările sale, se va publica prin asigurarea sedulelorŭ la magistratŭ și la căpitanulŭ orășenescŭ.

Brașovŭ, 2 Novembre 1886.

Magistratulŭ orășenescŭ.

1—3

Posturĭ de medicĭ vacante.

Inființându-sĕ în districtulŭ Rîmnicu-Săratŭ (România) numĕrulŭ legalŭ de posturĭ de medicĭ de plasă (cercŭ,) retribuite cu 450 francĭ léfă și diurnă pe lună, învitŭ prin acéstă publicațiune pe toți domnii colegĭ, de naționalitate română, carĭ dorescŭ a ocupa asemenea funcțiunĭ, a se adresa pentru orĭ ce informațiunĭ la sub semnatulŭ. Ceĭ ce nu posedŭ împămêntenirea potŭ obținé posturile în cestiune angagiându-se provisoriu cu contractŭ pe timpŭ de celŭ puținŭ unŭ anŭ. Actualmente suntŭ treĭ posturĭ de medicĭ de plasă vacante.

Dr. Octaviu Blasianŭ,
medicŭ primarŭ de districtŭ.
La: R. Săratŭ (Romănia.)

3—3

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela I Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predealŭ-Budapesta și pe linia Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	4.50	—	—
Predealŭ	—	9.32	—	—
	—		—	—
Timișŭ	—	9.56	—	—
Brașovŭ	—	10 29	—	—
	7.47	—	4.16	—
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5.43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Hașfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighișóra	11.29	—	9.19	—
	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediașŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blașiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiușŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2 56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.53	—	4 51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Clușiu	5.30	—	5 56	—
	—	6.03	—	8.00
Nedeșdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirișŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	—	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mező-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velințe	—	—	—	3.54
Oradia-mare	—	9.13	—	4.05
	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1.23	7.28
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
Viena	—	—	2.15	—
	—	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11.05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2.06	—
Fugyi-Vásárhely	→	—	9.41	2.17	—
Mező-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.31	—
Aghiriș	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeșdu	—	—	4.58	6.24	—
Clușiu	—	10.28	5.26	6.43	—
	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea	1.01	—	—	—	9.53
	1 06	—	—	—	10.—
Uióra	1.13	—	—	—	10.09
Vințulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiușŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2.35	—	—	—	12.12
Blașŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copșa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediașŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.35	—	—	—	3.03
Sigișóra	5.12	—	—	—	3.49
Hașfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Brașovŭ	9 21	—	—	—	9.15
	—	5.45	—	—	—
Timișŭ	—	6.22	—	—	—
Predealŭ	—	6.47	—	—	--
	—	—	—	—	—
Bucurescĭ	—	11.45	—	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.59	—	3.14
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	12.52	—	4.50
Orăștia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborșin	5.30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9 33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10.27
Paulișŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovațŭ	7.59	—	11.25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok	8.42	—	4 52
	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenu de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok	11.20	12.41	—
	4 10	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	7.04
Glogovațŭ	4 43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulișŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8.36
Conopŭ	6 (9	7.37	—
Bĕrzova	6.28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8 55	9.58	—
Branicĭca	9 19	10.17	—
Deva	9 51	10 42	--
Simeria (Piski)	10.35	11 07	—
Orăștiă	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12 18	12.29	--
Alba-Iulia	12 36	12.46	—
Teiușŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Hațegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Banița	3.05	—	6.41
Petroșenĭ	3.37	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8 17

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroșenĭ	10 07	—	6.10
Banița	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Hațegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1 53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ.